

Oracki, Tadeusz

W związku z książką Józefa Poklewskiego o Świętej Lipce

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 3, 448-450

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tadeusz Oracki

W ZWIĄZKU Z KSIĄŻKĄ JÓZEFA POKLEWSKIEGO O ŚWIĘTEJ LIPCE

Do recenzji Kamili Wróblewskiej¹ pragnę dorzucić kilka uwag, dotyczących sposobu wykorzystania opracowań przez Józefa Poklewskiego. Pod tym względem autor stosuje dość dziwną metodę. Wykorzystując wielokrotnie mój *Słownik biograficzny Warmii, Mazur i Powiśla od połowy XV w. do 1945 r.*, autor nie wymienił tego wydawnictwa w bibliografii i tylko w jednym przypadku zacytował moją pracę na s. 76 (przypis 100). Lektura książki J. Poklewskiego świadczy jednak o tym, że często czerpał on wiadomości biograficzne ze *Słownika*. Więcej, cytuje on z mojej książki całe fragmenty bez podania źródła i bez cudzysłowu. Oto niektóre przykłady.

Poklewski, s. 8, przypis 2 (biografia Tomasza Clagiusa):

„— doktor filozofii, pedagog i pisarz jezuicki, rektor szkół jezuickich, urodził się w Cegłowie koło Olsztyna. Do zakonu wstąpił w Wilnie, gdzie odbył też studia i uzyskał doktorat. Był superiorem w Reszlu (1636—1641), później profesorem matematyki, teologii, retoryki i egzegezy Pisma świętego w Akademii Wileńskiej (1641), rektorem w Nieświeżu (1644—1647), rektorem alumnatu papieskiego i kolegium w Braniewie (1650—1653). Na życzenie króla Władysława IV brał udział w 1645 r. w Colloquium Charitativum — W okresie „potopu” przebywał w Wiedniu i Kolonii, następnie przez dwa lata był misjonarzem w Pińsku. Zmarł w Reszlu —”.

Oracki, s. 46 (biografia Tomasza Clagiusa):

„dr filozofii, pedagog i pisarz jezuicki, rektor szkół jezuickich. Ur. w Cegłowie pod Olsztynem. Do jezuitów wstąpił w Wilnie, gdzie odbywał studia i uzyskał doktorat. Był superiorem w Reszlu (1636—1641), prof. matematyki, teologii, retoryki i egzegezy Pisma św. w Akademii Wil. (1641), rektorem w Nieświeżu (1644—1647), rektorem alumnatu papieskiego i kolegium w Braniewie (1650—1653). Na życzenie króla Władysława IV brał udział w toruńskich rozmowach religijnych — W okresie „potopu” przebywał w Wiedniu i Kolonii, następnie 2 lata w Pińsku jako misjonarz. Zm. w Reszlu —”.

¹ Józef Poklewski, *Święta Lipka. Polska fundacja barokowa na terenie Prus Książęcych*, Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego, t. 24, z. 3, Warszawa—Poznań 1974. Rec.: Kamila Wróblewska, *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, 1975, nr 3, ss. 385—386.

Poklewski, s. 75 (biografia Stefana Zadorskiego-Sadorskiego):

„(ok. 1584—1640), sekretarz królewski, hojny opiekun jezuitów warmińskich. Jako sekretarz Zygmunta III był posłem w Prusach, gdzie posiadał dobra ziemskie: Linowo pod Kętrzynem, Księżno i Wągsty w pow. Reszel oraz Bagnity w pow. Morąg. W 1616 r. brał udział w rozmowach z przedstawicielami miast pruskich, jeździł do elektora brandenburskiego Jana Zygmunta. W latach 1615—1717 (!) przyczynił się do odzyskania na rzecz katolików kościołów w Elblągu — W 1635 r. Sadorski, jako przedstawiciel Władysława IV, uczestniczył w sejmie pruskim w Królewcu. Zmarł w Reszlu”.

Poklewski, ss. 75—76 (biografia Ottona von Gröbena):

„Wybitny działacz polityczny, przywódca stanów pruskich, będących w opozycji do elektorów brandenburskich. Pochodził z rodziny niemieckiej, osiadłej w Prusach na początku XV w. Był dziedzicem licznych dóbr ziemskich. W latach 1606—1609 przewodził szlachcie pruskiej, która nie chciała uznać elektora brandenburskiego, lecz króla polskiego, i domagała się uznania trybunału koronnego jako najwyższej instancji dla księstwa pruskiego. Przeciwno tyranii elektorów i w obronie swobód wygłosił mowy na sejmie warszawskim w pruskim Landtagu (1607). Sprzeciwił się przyznaniu elektorowi prawa sukcesji w Prusach i domagał się, by zarząd Księstwa należał do ciała kolegialnego (radców) pod opieką króla polskiego. Po wielu zabiegach dworu polskiego sprzedał Stefanowi Sadorskiemu Świętą Lipkę i wkrótce sam przeszedł na katoli-

Oracki, ss. 313—314 (biografia Stefana Zadorskiego):

„— (ok. 1584—1641), sekretarz królewski, hojny opiekun jezuitów warmińskich, fundator. — Jako sekretarz Zygmunta III był posłem w Prusach, gdzie posiadał dobra ziemskie (Linowo pod Kętrzynem, Księżno, Wągsty w pow. Reszel i Bagnity w pow. Morąg), w 1616 r. brał udział w rozmowach z przedstawicielami miast pruskich, jeździł do księcia Jana Zygmunta. W l. 1615—1617 przyczynił się do odzyskania na rzecz katolików kościoła w Elblągu — W 1635 r. Sadorski jako przedstawiciel króla Władysława IV uczestniczył w sejmie pruskim w Królewcu. Zm. 2 VII w Reszlu”.

Oracki, ss. 101—102 (biografia Ottona von Groebena):

„— wybitny działacz polityczny, przywódca stanów pruskich będących w opozycji do elektorów brandenburskich. Pochodził z rodziny niemieckiej, osiadłej w Prusach Książących w początkach XV w. Był dziedzicem licznych dóbr ziemskich. W l. 1606—1609 przewodził szlachcie pruskiej, która nie chciała uznać elektora brandenburskiego, lecz króla polskiego i domagała się uznania trybunału koronnego jako najwyższej instancji dla księstwa pruskiego. Przeciwno tyranii elektorów i w obronie swobód wygłosił mowy w pruskim Landtagu (1607) i na sejmie warszawskim (1606) Sprzeciwił się przyznaniu elektorowi prawa do sukcesji w Księstwie i domagał się, by zarząd Księstwa należał do ciała kolegialnego (radców) pod opieką króla polskiego — Po wielu zabiegach dworu polskiego sprzedał sekretarzowi królewskiemu Zadorskiemu Świętą

cyzm. W 1622 r. został doradcą króla polskiego i jego mężem zaufania w Prusach. W 1642 r. podarował kolegium jezuickiemu w Reszlu swą bibliotekę".

Lipkę i wkrótce sam przeszedł na katolicyzm — w 1622 r. został doradcą króla polskiego i jego mężem zaufania w Prusach. W 1642 r. podarował kolegium jezuickiemu w Reszlu wspianą bibliotekę".

Postępowanie Józefa Poklewskiego jest tym dziwniejsze, że w przypadku biografii Zadorskiego i Gröbena zamiast mego *Słownika* podaje on (zresztą niedokładnie) jako źródła: *Altpreussische Biographie* oraz artykuł B. Janiszewskiej-Mincer, drukowany w „Komunikatach Mazursko-Warmińskich” (1962, nr 1).

W świetle tych faktów czytelnicy zechcą sami wyciągnąć wnioski o obyczajach Józefa Poklewskiego.